

Nález lumka *Ogkosoma cremieri* (Romand, 1838) (Ichneumonidae: Hybrizontinae) na Českomoravské vrchovině

Record of *Ogkosoma cremieri* (Romand, 1838) (Ichneumonidae: Hybrizontinae) in the Bohemian-Moravian Highlands (Czech Republic)

KLÁRA BEZDĚČKOVÁ, PAVEL BEZDĚČKA

Muzeum Vysočiny Jihlava, Masarykovo nám. 55, CZ-586 01 Jihlava; e-mail: bezdeckova@mvji.cz; bezdecka@mvji.cz

Publikováno on-line 31. 12. 2022

Abstract: The scarcely found Palearctic ichneumonid *Ogkosoma cremieri* (Romand, 1838), developing in ant nests, was recorded to occur in the territory of the city of Jihlava, Bohemian-Moravian Highlands, Czech Republic. We observed at least ten specimens of *O. cremieri* in the entrance of a *Lasius fuliginosus* (Latreille, 1798) nest, located under root shoots of white fir (*Abies alba*) in a light mixed forest near a tourist trail. Adults of both sexes visited the semi-cavity at the base of the trunk, in which the ants were moving around intensively, staying here for a few seconds to several minutes, and then flew away. The ant workers did not attempt to expel or attack the ichneumonids, even when they approached them to within 20–30 mm of them. Transport of *L. fuliginosus* larvae was not observed. We believe that increased intensity of research, its appropriate timing, expansion of the methods used and consistent cooperation of experts focused on Ichneumonidae and Formicidae will help to fill at least some gaps in the knowledge of the distribution, behaviour, and ecological relationships of this interesting species.

Key words: Ichneumonidae, Hybrizontinae, *Ogkosoma cremieri*, Formicidae, *Lasius fuliginosus*, faunistics, Czech Republic, Bohemian-Moravian Highlands

Palearktický lumek *Ogkosoma cremieri* (Romand, 1838) se vyvíjí v hnízdech mravenců *Lasius fuliginosus* (Latreille, 1798) a *Lasius nipponensis* Forel, 1912. Dospělci se mohou příležitostně objevovat i v blízkosti jiných druhů mravenců, nicméně jejich vztahy s nimi dosud nebyly objasněny (shrnuto viz Holý et al. 2018). Samičky *O. cremieri* byly pozorovány při kladení vajíček do larev výše zmíněných druhů rodu *Lasius* během jejich transportu mezi letním a zimním hnízdem (např. Cobelli 1906, Komatsu et Konishi 2010, Konishi 2010, Holý et al. 2018). O dalším vývoji *O. cremieri* toho není mnoho známo. Komatsu et Konishi (2010) našli vajíčko lumka v tělní dutině larvy *L. nipponensis*, což podporuje hypotézu, že larva minimálně část svého vývoje žije stejně jako jiné druhy podčeledi Hybrizontinae jako parazitoid. Záhadou ovšem zůstává, jak získává dostatek potravy, poněvadž je dvakrát větší než hostitel (shrnuto viz Gómez Durán et Achtenberg 2011, Vas et Bakardzsiev 2019).

Výskyt *O. cremieri* byl dosud zjištěn v Rakousku, České republice, ve Francii, v Německu, Itálii, Japonsku, Nizozemí, Polsku, Bělorusku, Rusku (shrnuto viz Holý et al. 2018) a v Maďarsku (Vas et Bakardzsiev 2019). V České republice byl zatím hlášen ze tří lokalit (Holý et Macek 2008, Holý et al 2018, Krásenský, nepubl. data).

Na Českomoravské vrchovině jsme přítomnost *O. cremieri* zaznamenali na území města Jihlavy, v městské části Jihlava-Lesnov, ve světlém smíšeném lese nedaleko turisticky značené cesty. Pozorovali jsme nejméně deset exemplářů, samců i samic, které se postupně objevovaly u vchodu hnízda *L. fuliginosus*, situovaného pod kořenovými náběhy jedle bělokoré (*Abies alba*).

Lumci vnikali do polodutiny u paty kmene, v níž se intenzivně pohybovali mravenci, zde se zdržovali několik

sekund až minut a poté zas odlétali. Mravenčí dělnice si jich nevšimaly a nepokoušely se je zahnat nebo napadnout ani když se k nim přiblížili na vzdálenost 20–30 mm. Zdá se, že *O. cremieri* dokáže nějakým způsobem (chemicky, behaviorálně) účinně obelstít systém obrany hnízda *L. fuliginosus*. Transport larev *L. fuliginosus* jsme nepozorovali.

STUDOVANÝ MATERIÁL

Česká republika, Jihlava, Jihlava-Lesnov (6559, 49.4322836N, 15.5868122E), 8. 10. 2022, 1 m, 2 f, Bezděčka et Bezděčková lgt., Bezděčková et Bezděčka det., Holý rev., Muzeum Vysočiny Jihlava coll. Pozorováno min. sedm dalších adultních jedinců v letu, Bezděčka et Bezděčková observ.

Lumek *O. cremieri* je nalézán vzácně, což může být způsobeno nízkou populační denzitou, skrytým způsobem života larev, těžištěm výskytu dospělců mimo hlavní entomologickou sezónu i nízkým počtem specialistů věnujících se čeledím Ichneumonidae či Formicidae (viz také Holý et al. 2018). Absence dat je příčinou toho, že řada otázek souvisejících s rozšířením, vývojem, ekologickými vztahy nebo chováním *O. cremieri* zůstává dosud nezodpovězená. Věříme, že zvýšení intenzity výzkumů, jejich vhodné načasování, rozšíření používaných metod a důsledná spolupráce odborníků zaměřených na lumky a mravence povede k odhalení alespoň některých fenoménů týkajících se tohoto zajímavého druhu.

PODĚKOVÁNÍ

Jsmo velice zavázáni Kamilu Holému (VÚRV, Praha-Ružyně) za upozornění na tuto zajímavou problematiku, za revizi určení *O. cremieri* i za mnoho cenných rad.

LITERATURA

- COBELLI R. (1906): Il *Pachylomma cremieri* de Romand ed il *Lasius fuliginosus*, Latr. – Verhandlungen der kaiserlich-königlichen Zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien, 56: 475–477.
- GÓMEZ DURÁN, J. M. et ACHTERBERG C. VAN (2011): Oviposition behaviour of four ant parasitoids (Hymenoptera, Braconidae, Euphorinae, Neoneurini and Ichneumonidae, Hybrizontinae), with the description of three new European species. – ZooKeys, 125: 59–106.
- HOLÝ K., BEZDĚČKOVÁ K. et BEZDĚČKA P. (2018): Occurrence of *Ogkosoma cremieri* Romand (Ichneumonidae: Hybrizontinae) in the Czech Republic with notes on adult behaviour. – Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae, 102(2): 139–143.
- HOLÝ K. et MACEK J. (2008): Faunistic records from the Czech Republic. 240. Hymenoptera: Ichneumonidae. – Klapalekiana, 44: 20.
- KOMATSU T. et KONISHI K. (2010): Parasitic behaviors of two ant parasitoid wasps (Ichneumonidae: Hybrizontinae). – Sociobiology, 56(3): 575–584.
- KONISHI K. (2010): Taxonomy of the genus *Eurypterna* with biological notes on *E. cremieri* (Ichneumonidae, Hybrizontinae). Pp. 92–93. In: MELIKA G. (ed.): Seventh International Congress of Hymenopterists. Programme and Abstracts. List of Participants 20–26 June 2010, Köszeg.
- VAS Z. et BAKARDZSIEV K. (2019): Hybrizontinae of Hungary (Hymenoptera: Ichneumonidae). – Folia entomologica hungarica, 80: 273–278.